

ÖZGÜN MUHAKEME SORULARI

1 Aktarımın ötesinde

İslam medeniyetindeki bilimsel faaliyetleri tanıtan bir sergide, farklı dönemlerden çalışmaları temsil eden öğretim amaçlı üç kart hazırlanmıştır. Kartlar belirli bir eserin doğrudan alıntısı değildir. Bir ziyaretçi bu sürecin yalnız önceki bilgiyi değiştirmeden aktarmak olduğunu ileri sürer.



Hangi gerekçe, ziyaretçinin iddiasını bütün zinciri dikkate alarak değerlendirir?

- A) K bilgi aktarımını, L karşılaştırmayı, M yeni yöntem ve sınamayı gösterir; sonraki işlemler değişmeden aktarmayı aşar.
- B) K'deki çeviriler araştırmanın kaynağıdır; bu nedenle M'deki yeni yöntem, çevirinin tekrarı sayılır.
- C) M'deki yeni tahmin özgün katkıdır; bundan K'deki kaynak alışverişinin sonucu etkilemediği çıkarılır.
- D) L'de sapma bulunduğundan, sapmanın nedeni araştırılmadan çevirinin hatalı olduğu kabul edilir.
- E) M'de yöntem gözlemlere uyarlandığı için yeni tahmini başka gözlemlerle sınamak gereksiz görülür.

2 Kurum etiketini yeniden düşünmek

Bir öğrenci, tarihî bilim kurumlarını yalnız binalarının görünüşüne göre sınıflandırmıştır. Öğretmeni, kurumsal işlevin faaliyet kayıtlarıyla gerekçelendirilmesini ister. Aşağıdaki kartlar tarihî bir belgeyi taklit etmeyen, ders amaçlı kurmaca özetlerdir.



Yeni not: P'deki çalışma için S'de hazırlanmış bir metin kullanılmıştır.

Hangi katalog düzeni, hem baskın işlevleri hem yeni notun gösterdiği ilişkiyi doğru yansıtır?

- A) P rasathane, R medrese, S Beytülhikme; R'de adaylar öğrendiği için tedavi kaydı ikinci planda tutulur.
- B) P rasathane, R darüşşifa, S Beytülhikme; metin paylaşımı P ve S'nin baskın işlevlerinin aynı olduğunu gösterir.
- C) P rasathane, R darüşşifa, S Beytülhikme; kaynak alışverişi, kurumların farklı baskın işlevleriyle bağdaşır.
- D) P Beytülhikme, R darüşşifa, S Beytülhikme; metin kullanımı P'nin gözlem kayıtlarından önce değerlendirilir.
- E) P rasathane, R darüşşifa, S Beytülhikme; bilgi aktarımı bulunduğundan farklı faaliyetler aynı işlev başlığında toplanır.

3. Aynı su, farklı soru

Bir ekip su örneğinin gözlenebilir özelliklerini ölçüyor. Diğeri ortak su kaynağının adil kullanımı ve israfın ahlaki anlamını tartışıyor. Ölçüm tablosu ilk soruya veri sağlıyor; ikinci ekip ölçüm bilgisini de dikkate alıyor.

Bu iki çalışma için hangi açıklama uygundur?

- A) İki ekip aynı suyu incelediğinden adil kullanım kararı ölçüm tablosunun doğrudan sonucudur.
- B) Değer tartışması farklı olduğu için ikinci ekip su miktarı ölçümlerini değerlendirme dışında tutmalıdır.
- C) Su miktarları eşit ölçüldüğünde kullanımın bütün ahlaki gerekçeleri de eşitlenmiş olur.
- D) Ölçüm gözlenebilir özellikleri, değer tartışması kullanım gerekçelerini inceler; bilgi alışverişi yöntem farkını kaldırmaz.
- E) İki ekip farklı yöntem kullandığından bulguları ortak kaynak yönetiminde ilişkilendirilemez.

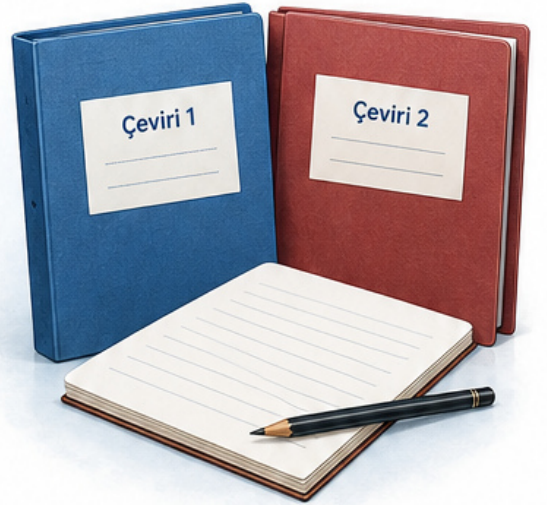


4. Çeviri sözcüğü tek başına yetmez

Kurmaca bilim tarihi atölyesinde aynı terimin iki çevirisi bulunur. Öğrenci, önceki metinleri ve terimin ilgili problemdeki kullanımını karşılaştırarak anlam farkını not eder. Arkadaşı çeviriyi yalnız sözcükleri mekanik değiştirme işi saymaktadır.

Hangi kayıt atölyedeki düşünsel katkısı en iyi gösterir?

- A) İki çeviride aynı terimin kaç kez geçtiğini sayıp anlam kararını yalnız sıklığa bağlamak
- B) Terim seçeneklerinin problem içindeki anlamlarının karşılaştırılması ve seçimin gerekçesinin yazılması
- C) Daha akıcı görünen çeviriyi seçip problemdeki kullanım farkını not etmemek
- D) İki çeviri dosyası oluşturulmasını ayrı bir bilimsel sonuca ulaşılmış saymak
- E) Yeni terimi kullanıp önceki metinlerle karşılaştırmanın karar üzerindeki etkisini kayıttan çıkarmak



5. Kurumları soruya bağla

Bir araştırma panosunda K düzenli gök gözlemleri, L hasta bakımı ve tıp öğrenimi, M çeviri ve bilimsel inceleme etkinlikleri ele alınacaktır. Kurum örnekleri: 1 Beytülhikme, 2 darüşşifa, 3 rasathane.

Etkinlikleri baskın kurum örnekleriyle eşleştiriniz. Bir kurumda kitap bulunmasının neden onu yalnız kitap deposu yapmadığını açıklayınız.



6. Bir bilgin, iki alan

Bir sergi kartında İbn Sînâ'nın tıp ve felsefe çalışmaları birlikte belirtilir. Öğrenci "Tıp başlığında yer aldığı için felsefe bilgisini çıkarmalıyız." der. Sergi bilim ve düşünce tarihindeki çok yönlülüğü göstermek istemektedir.

Hangi düzenleme amaca uygundur?

- A) Kartı tıp bölümüne koyduğu için felsefe kaydını yalnız ayrı bir kişinin kartında göstermek
- B) İki alanın kayıtlarını tek başlığa indirip çok yönlülüğü yalnız eser sayısı ile göstermek
- C) Tıp ve felsefe katkılarını kaynaklarıyla ayrı gösterip aynı kişinin farklı alanlarda çalışabildiğini belirtmek
- D) Çok yönlülük vurgusu için kaynağa bulunmayan alanları da aynı kesinlikle karta eklemek
- E) Tıp katkısını ayrıntılandırıp felsefeyi kaynaklı olsa da sergi amacının dışında saymak



7. Bir dönemden bütün tarihe

Öğrenci din-bilim ilişkisi için belirli bir dönemdeki bir tartışmayı inceler. Sonra bütün toplumlarda ve bütün zamanlarda aynı ilişkinin yaşandığını yazar. Diğer dönemlerin kurum ve kişilerinin kayıtları henüz incelenmemiştir.

Hangi araştırma adımı iddiayı en doğrudan sınar?

- A) Farklı dönem, kurum ve alanlardan ilgili kayıtları karşılaştırıp benzerlik ve ayrımları belirlemek
- B) İlk olayın anlatımını genişletip farklı dönemlere ilişkin kayıt aramadan kapsamı bütün tarihe yaymak
- C) Aynı olayı aktaran farklı kitapları ayrı dönemlerden bağımsız kanıt gibi saymak
- D) İlk iddiayla uyuşan kayıtları seçip karşı örnekleri konunun dışında bırakmak
- E) Geçmiş kurumları yalnız bugünkü işlevleriyle sınıflayıp dönem içi bağlamlarını araştırmamak



8. Bilginin dolaşımını görünür kıl

Kurmaca sergi dosyasında bir eserin farklı dillerdeki nüshaları ve sonraki araştırmacıların kenar notları vardır. Taslak yalnız son araştırmacının adını gösterir; çeviri, aktarım ve tartışma zinciri görünmez kalır.

Sergiye eklenecek iki kayıt türü öneriniz. Sonraki araştırmacının katkısını korurken önceki bilgi dolaşımını nasıl gösterirsiniz?



9. Gözlem için kurum desteği

Kurmaca tarih çalışmasında gök gözlemleri, farklı gecelerin kayıtlarını saklayan bir kurumda sürdürülür; hesap yapan kişiler aynı kayıtlara ulaşır. Öğrenci başarıyı yalnız tek bir kişinin o geceki bakışıyla açıklar.

Hangi ek açıklama eksik kurumsal boyutu tamamlar?

- A) Kayıt arşivi bulunmasını yeni gecelerde gözlem yapma ihtiyacının bittiği şeklinde yorumlamak
- B) Kurumun adı doğrulandığı için orada yapılan hesapların ayrıca incelenmesini gereksiz saymak
- C) İlk gözlemi yapan kişiyi belirtip kayıt koruma ve paylaşım katkılarını yalnız teknik ayrıntı saymak
- D) Ortak kayda erişen araştırmacıların aynı soruları sorup aynı sonuçlara varmak zorunda olduğunu düşünmek
- E) Süreklilik, kayıtların korunması ve ortak inceleme, kişisel çabanın ötesinde araştırmayı destekler.



10. Katkıyı konuya göre yerleştir

Sergide ışığın davranışı ve görme konusundaki araştırmalar için bir dosya hazırlanacaktır. Kaynak notları İbnü'l-Heysem'i optik, Hârizmî'yi matematik, İbn Sînâ'yı tıp ve felsefe çalışmalarıyla ilişkilendirir. Bu notlar kişileri tek alanla sınırlamaz.

Hangi seçim ve açıklama dosyanın odağına en doğrudan uygundur?

- A) Hârizmî; hesapların matematik içermesi, verilen optik katkı kaydından daha doğrudan kanıttır.
- B) İbn Sînâ; görmenin insanla ilgili olması, kaynakta belirtilen alanları optik katkı olarak değiştirmeye yeter.
- C) İbnü'l-Heysem; verilen optik katkı odağına uygundur, bu sınıflama başka alanlarla ilişkiyi yasaklamaz.
- D) Üçünü eşit odakta göstermek; birden fazla alanda çalışma ihtimali doğrudan kaynak farkını kaldırır.
- E) İbnü'l-Heysem'i seçmek; optik başlığı bulunduğu için diğer alanlarla ilişkisini araştırma dışında tutmak



11. Sonuç ile değer iddiası

Bir öğrenci, ölçümle elde ettiği bir araç verimliliği sonucunu "Bu araç her amaç için ahlaken en doğru seçimdir." biçiminde sunar. Veride aracın kimler için, hangi etkilerle kullanılacağı incelenmemiştir.

"Ölçümün desteklediği: ____; ayrıca değerlendirilmesi gereken: ____" alanlarını doldurunuz. Bilimsel veriyi yok saymadan değer sorusunu nasıl ayrı ele alırsınız?



12. Etkileşimden silinmeye geçiş

Bir öğrenci İslam medeniyetinde farklı kültürlerden eserlerin çevrildiğini öğrenir. Bundan “Yeni araştırmaların hiçbiri özgün olamaz.” sonucunu çıkarır. Diğer öğrenci ise her eserin hiçbir öncülü olmadan doğduğunu savunur.

Hangi yaklaşım iki uç iddiayı da sınırlar?

- A) Çevrilen eserle benzer terimler varsa yeni çalışmanın özgün katkısını ayrıca incelememek
- B) Bilgi aktarımı yeni soru, eleştiri ve yöntem geliştirmeyle birlikte bulunabilir; özgün katkı kayıtlarla incelenmelidir.
- C) Özgün katkısı göstermek için önceki kaynakların kullanıldığını dosyada belirtmemek
- D) İki görüşü uzlaştırmak için bütün çalışmaların yarısını çeviri, yarısını özgün kabul etmek
- E) Farklı dilde bir eser bulunmasını, içeriğe bakmadan yeni bilimsel yöntem üretildiğinin kanıtı saymak



13. Eğitim kaydını sınıflandır

Bir medreseyi konu alan ders panosunda düzenli ders, öğretici-öğrenci ilişkisi ve öğrenme programı anlatılır. Öğrenci, binada kitap bulunmasını gerekçe gösterip bütün bu faaliyetleri “yalnız kitap saklama” başlığına taşır.

Hangi değerlendirme faaliyet kanıtına uygundur?

- A) Kitapların sayısı fazlaysa ders programını ikinci plana bırakıp kurumu yalnız arşiv işleviyle tanımlamak
- B) Ders düzeni bulunduğundan bu kurumdaki her öğretimin içeriğini ayrıca kaynaklandırmayı gereksiz görmek
- C) Öğretici-öğrenci ilişkisi kaydından bütün medreselerin aynı dersleri aynı biçimde işlediği sonucunu çıkarmak
- D) Verilen kayıt sistemli eğitim işlevini gösterir; kitapların varlığı bu faaliyeti saklamaya indirgemez.
- E) Kitap saklama işlevi ile eğitim işlevini birbirini dışlayan iki sınıf sayıp yalnız birini seçmek



14. Sınıflama kartını tamamla

Kaynaklı bilgi notunda Bîrûnî astronomi, coğrafya ve ölçüm çalışmalarıyla tanıtılıyor. Sergi kartı yalnız “Bîrûnî: ____; bu başlık onun ____ anlamına gelmez.” biçiminde hazırlanmış. Amaç belirli katkıyı gösterirken çok yönlülüğü korumaktır.

İki boşluğu tutarlı biçimde doldurunuz. Bir katkının hangi alanla ilişkili olduğunu belirlerken hangi kanıtı bakarsınız?

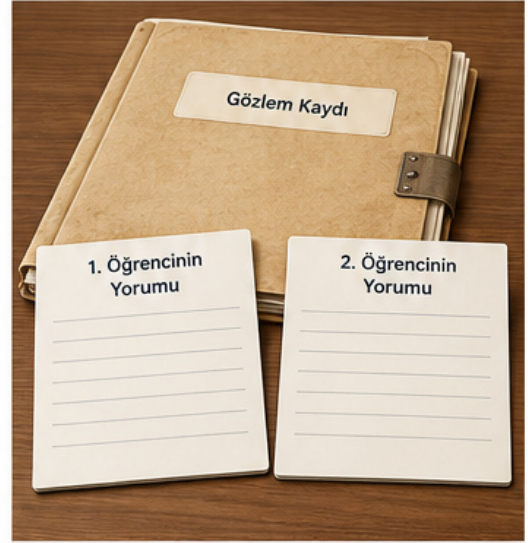
Bîrûnî: _____;
bu başlık onun _____
anlamına gelmez.

15. Veri ile yorum anlaşmazlığı

İki öğrenci aynı gök gözlem kaydındaki verileri kabul eder; biri bu verilerin din-bilim tarihine ilişkin anlamını farklı yorumlar. Üçüncü kişi “Yorumlar farklıysa gözlem verileri de mutlaka farklıdır.” der.

Hangi ayırım gereklidir?

- A) Veri üzerinde uzlaşma varken tarihsel/anlamsal yorumlarda ayrılık bulunabilir; hangi düzeyde anlaşmazlık olduğu belirtilmelidir.
- B) Yorum ayrılığını gidermek için üzerinde uzlaşılan gözlem verilerinden bir bölümünü rapordan çıkarmak
- C) Gözlemde uzlaşmayı, aynı tarihsel anlamın da kabul edildiği şeklinde raporlamak
- D) Daha tanınmış araştırmacının yorumunu kabul edip iki yorumun gerekçelerini ayrıca incelemek
- E) Veriler ortak olduğundan yorum farklarını araştırma kapsamı dışında kişisel zevk olarak bırakmak



16. Kaynak zinciri araştırma planı

Öğrenci bir bilimsel fikrin yalnız bir kültür içinde geliştiğini iddia eden sergi hazırlıyor. Elinde başka dillere çevrilmiş nüsha kayıtları vardır, ancak fikirde neyin değiştiği henüz incelenmemiştir. Bütün nüshaları aynı kopya diye etiketlemek istemiyor.

Bilgi dolaşımı ve özgün katkı için iki ayrı araştırma sorusu kurunuz. Her soru için incelenecek bir kayıt türü öneriniz.



17. Birden fazla işlevi kaydet

Kurmaca kurum dosyasında düzenli gök gözlemi, hesap eğitimi ve kitap koleksiyonu birlikte yer alır. Öğrenci formunda yalnız tek kutu seçilebildiği için gözlem ve eğitimin birini silmek zorunda kaldığını söylüyor.

Formu hangi iki değişiklikle geliştirirsiniz? Baskın işlev ile destekleyici faaliyetleri ayırmanın, gerçek çoklu faaliyetleri silmekten farkını açıklayınız.



Düzenli gök gözlemi



Hesap eğitimi



Kitap koleksiyonu

Kurum Faaliyet Formu

Faaliyet türü (yalnız birini seçiniz)

☐ Gök gözlemi

☐ Hesap eğitimi

☐ Kitap koleksiyonu

☐ Diğer

18. Ün yerine çalışma kanıtı

Bir ekip Hârizmî için yalnız “Çok ünlüdür.” yazıyor. Diğeri matematik alanındaki çalışmalarını kaynaklı olarak açıklıyor; aynı kişinin başka alanlara katkısının da araştırılabileceğini belirtiyor. Görev katkılarını sınıflandırılmasıdır.

İkinci yaklaşımın üstünlüğü hangi ölçüte dayanır?

- A) Ün bilgisi yaygın olduğu için katkıların kaynaklı açıklamasını ek bir ayrıntı sayar.
- B) Matematik katkısı kaynaklandırıldığında bütün eserlerin aynı alana yerleştirilebileceğini varsayar.
- C) Daha çok cümle içerdiği için kaynakların içeriği denetlenmeden daha güçlü sayılır.
- D) Başka alan ihtimali bulunduğundan mevcut matematik katkısını sınıflamayı erteler.
- E) Çalışma alanı ve kaynaklı içerik verir; ün ile katkı kanıtını ve tek başlık ile bütün kişiyi ayırır.



19. Tarih anlatısının sırası

K	L	M	N
Farklı örneklerde ortak ve değişen yönleri yaz.	Din-bilim ilişkisi için belirli dönem ve araştırma sorusu seç.	İlgili kurum, kişi ve alan kayıtlarını kaynaklarıyla incele.	Sonucu örneklerin kapsadığı alanla sınırlayarak sun.

Kartları araştırma mantığına göre sıralayınız. N aşamasında kaçınılacak bir genelleme ve yerine yazılabilecek kapsam ifadesi öneriniz.

20. Katkılar arasında ilişki

Sergi için üç kayıt vardır: dil bilenlerin metin aktarımı, öğreticilerin yeni kişileri yetiştirmesi, araştırmacıların eski açıklamaları tartışması. Ekip yalnız son kaydı bırakıp bilimsel gelişmenin hiçbir hazırlık veya kurum gerektirmediğini yazıyor.

Hangi değerlendirme gelişimin ilişkili yapısını daha iyi açıklar?

- A) Metin aktarımı önce geldiği için sonraki eleştiriyi yalnız önceki düşüncenin tekrarı saymak
- B) Son araştırmacının katkısı kaynaklandırılmışsa onu yetiştiren ve bilgi sağlayan koşulları açıklamamak
- C) Aktarım, eğitim ve eleştiri birbirini destekleyebilir; son katkı önceki koşullardan bütünüyle kopuk sunulmamalıdır.
- D) Üç kayıt aynı gelişim sürecinde bulunduğu için bütün katkıları tek kişiye bağlamak
- E) Aktarım ve eğitim koşulları bulunduğu bireysel eleştiriyi kurumsal işleyişin otomatik sonucu saymak

